

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Acta Vitæ S. Ferdinandi, Regis Castellæ Et Legionis, Ejus
Nominis Tertii**

Papebrochius, Daniel

Antverpiæ, 1684

Vitæ Pars I. Ex Chronico Lucæ Tudensis coævi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42333

DE VITA
S. FERDINANDI

Regis Castellæ & Legionis.

PARS PRIMA

Ex chronico Lucae Tudensis, Coævi.

§. I. *Aditæ regni Castellæ possessio, virtutes & bella Ferdinandi.*

Ra MCCLV a Fernandus, filius A-
 defonsi Regis Legionensis in Ca-
 stella, ei matre Berengaria tra-
 dente regnum, felicissime regna-
 re cœpit. Siquidem Castellæ no-
 biles regnum Berengariæ Reginae
 tradi derunt, eo quod erat primo-
 genita Adefonsi Regis Castellæ: & ipsa, ut dictum
 est, tradidit regnum filio suo. Hic autem Rex Fer-
 nandus, gravissima adolescentia venustatus, non
 (ut illa ætas assolet) lasciviam amplexatus est mun-
 di; sed pius, prudens, humilis, catholicus, & benig-
 nus, senilibus se moribus decoravit. Etenim ita
 obediebat prudentissimæ Berengariæ Reginae matri
 suæ, quamvis esset regni culmini sublimatus, ac si
 esset puer humillimus sub ferula magistrali. Habebat
 secum prudentissimos viros, quibus tam ipse quam
 mater totum suum consilium committebant.

a
 Factus an.
 1217 Rex
 Castellæ

2. In tantum regnum sibi subditum, succensus ig-
 ne Catholicæ veritatis, strenue rexit, ut inimicos
 fidei Christianæ totis viribus persequeretur, & quos-
 cumque reperiebat hæreticos flammis exureret, &
 ipse vice famulorum ignem & ligna in eis combu-
 rendis.

virtutibus
 Regi con-
 gruis excē-
 lit:

vera filius ejus Rex Fernandus cum patre pugnare
 nolebat. Inito autem certamine *g* prædicti nobiles
 Castellæ fugati sunt, & omnes in Castellon à Rege
 Adefonso inclusi. Tunc mutuo colloquentes de pa-
 ce, ut justum erat, firmaverunt pacem inter patrem
 & filium: & ad tantam concordiam Regna Hispani-
 næ pervenerunt, ut unanimiter convenirent ad A-
 rabes persequendos. O quam beata tempora ista, in
 quibus fides Catholica sublimatur, hæretica pravitas
 trucidatur, & Saracenorum urbes & castra fidelium
 gladiis devastantur! Pugnant Hispani Reges pro fi-
 de, & ubique vincunt. Episcopi, Abbates, & Clerus
 ecclesias & monasteria construunt: & ruricolæ ab-
 que formidine agros excolunt, animalia nutriunt,
 pace fruuntur, & non est qui exterreat eos.

*intendit præ-
 rando bello
 Maurico*

5 Eo tempore reverendissimus Pater Rodericus, *et ecclesiis.*
 Archiepiscopus Toletanus, ecclesiam Toletanam mi- *restauran-*
 rabili opere fabricavit; prudentissimus Mauricius, *dis,*
 Episcopus Burgensis, ecclesiam Burgensem fortiter
 & pulchre construxit; & sapientissimus Joannes,
 Regis Fernandi Cancellarius, ecclesiam Vallisoleti
 fundavit, & multis possessionibus gloriose dotavit.
 Hic tempore procedente factus Episcopus Oxomen-
 sis, ecclesiam Oxomensis opere magno construxit.
 Nobilis Nunius Astoricensis Episcopus, inter alia quæ *Episcopus in*
 prudenter gessit, muros Astoricensis urbis, episcopium *pio opere ju-*
 & ecclesiæ claustrum fortiter & pulchre studuit repa- *vans.*
 rare. Regula juris Laurentius, Auriensis Pontifex, e-
 jusdem ecclesiam & episcopium quadris lapidibus fa-
 bificavit, & pontem in flumine Minio juxta eandem
 civitatem fundavit. Generosus etiam Stephanus, Tu-
 densis Episcopus, ejusdem ecclesiam magnis lapidibus
 consummavit, & ad consecrationem usque perduxit.
 Pius autem & nobilis Martinus, Zamorésis Episcopus,
 in ecclesiis constituendis, monasteriis restaurandis,
 pontibus & hospitalibus edificandis continuo præbe-
 bat operam efficacem. His & aliis sanctis operibus no-
 stri

stri beati insistant Pontifices & Abbates, isti & alii, quorum nomina scripta sunt in libro vitæ. Adjuvant his sanctis operibus largissima manu Rex magnus Fernandus; & prudentissima mater eius Regina Berengaria; multo auro, argento, pretiosis lapidibus, & fericis ornamentis Christi ecclesias decorantes. Eo tempore per totam Hispaniam Fratrum Prædicatorum & Fratrum Minorum *h* construuntur monasteria, & ubique verbum Dei prædicatur.....

Patrem Regem Legionis iuvat contra Mauros.

6 Adefonsus Rex Legionis, ubi cum filio suo pacem habuit, quosdam rebelles in regno suo perdomuit Rege Fernando filio suo auxilium præbente.... Rex autem Castellæ Fernandus, quam sapienter tunc temporis gesserit, non est qui scriptis ostendere posset. Etenim revocavit virum potentissimum Alvarum, Petri Fernandi de Castella filium, qui erat cum Saracenis; & aggregato suorum exercitu magno, barbarorum fines invasit; & multas strages Saracenis inferens, cepit ab eis civitatem Baëtiam, Porcunam, Quesadam, Andujar, Aznataraph, Garciez, Martosiaheni, Capellam, & alias plures, & cum magna victoria in Castellam reversus est. Post hæc Reverendissimus Pater Joannes, Cardinalis Romanus Sabinienfis Episcopus, Apostolicæ Sedis Legatus, missus est in Hispaniam, à gloriosissimo Papa Gregorio. Hic inter cetera quæ sancte gessit, Reges Hispanos contra Saracenos studuit incitare: unde Rex Legionensis Adefonsus, cum exercitu suo & parte exercitus filii sui Regis Fernandi, obsedit Cacéres, oppidum fortissimum barbarorum & cepit ipsum....

ANNOTATA.

Sancti Zelus contra hereticos,

a *Flos Sanctorum* alique passim notant annum Christi 1216, sed male; cum Alphonfus avus solum obierit anno 1214, 23 Septembris; & postea puer Henricus Rex vixerit in regno ann. 2 menses 10, mortuus 6 Junii 1617.

b Huc spectat quod Odoricus Raynaldus ad an. 1236 ex Regesto Gregorii Pape IX lib. 10 Ep. 182 notat his verbis; Cum Palentia aliquos hereticos luc infectos deprehendisset Ferdinandus, candenti ferro æternis infamiae notis in vultu inuri iussit: ii vero, calamitatis illius sensu

su ad pœnitentiam ducti, conciliari Ecclesiæ solvique anathemate demissa flagitarunt: quam Provinciam Gregorius Episcopo Palentino dedit.

c Quia pater ejus vocabatur Philippus, filius Frederici Aenobarbi & frater Henrici Imperatorum, ipse electus post fratrem Imperator; hinc auctori *Legenda veteris obrepsit*, ut Beatricem faceret filiam Philippi Regis Franciæ.

d Eadem *Legenda* solum nominat quinque, & quidem ordine perturbato, Alfonsum, Fredericum, Emanuelem, Philippum & Henricum.

e Ferrerola, seu Ferreola, vulgo Herrera.

f Nempe, ut ait Rodericus lib. 7 cap. 31, Alphonfus Castellanus, celebratæ filia nuptiis, omnia quæ jure belli abstulerat, nunc genero, olim hosti, dedit filia suæ: & hac utique dirempto matrimonio debebant ipsius filiorumque manere: & sic antea cap. 24 dixerat, quod post divortium guerræ & vastationes vix aliquo tempore inter Reges cessaverunt, Rege tamen Castellæ in omnibus prævalente, & de regno alterius castra plurima occupante: sed tamen nec sibi, nec filio, sed nepoti Ferdinando omnia acquirebat: quem vel ideo studiosius apud se retinebat pater ejus Rex Legionis, ut matri opus industria fuerit ad eum recipiendum, sicut in Actis ex Roderico dandis videbimus.

Dos Regine
Berengaria.

g Rodericus (cui potius hic credimus) ait, non nisi exercitus Castellani præcursores fuisse, qui Legionensi Regi occurrentes, absque certamine fugerint in castellum istud; ibique inclusi cœperint de concordia agere, leso qui bellum suscitabat Alvaro.

h De Prædicatorum Conventu Madritensi extat diploma apud Espinosam fol. 152 lingua vulgari antiqua initio ac fine scriptum, ubi dicitur Ferdinandus, Dei gratia Rex Castellæ & Toleti, & facta carta apud Medinam del campo, xxiv die Junii Era mcccxxvi anno regni sui xi, qui est Christi an. 1228.

i Vereor ne depravata sit lectio, quia tamen Lucas, Chronicon suum non perduxit usque ad obtentam Jaën, non audeo legere divisi Martos, Jahen.

a Taralia, Sancti Regis Portugallia filia, prius ducta quam Berengaria; sed post ternam prolem susceptam, propter affinitatem in secundo gradu, ab Alphonso thoro separata. Agit de hoc conjugio incesto Rodericus Toletanus lib. 7 cap. 24; ac deinde de matrimonio Berengariæ & divortio.

§. II. Successio Ferdinandi in regnum Legionense, expeditiones contra Mauros.

O Buit autem Era mcccxxviii, viii Kalendas Octobris [Adefonfus Rex Legionensis] Rex autem Fernandus filius ejus tunc temporis erat in expeditione in terra Maurorum: & cum audisset quod decesserat pater ejus, festinavit venire Legionem, ut obtineret regnum patrum suorum. Eo tempore facta est perturbatio magna in regno Legionensi: multi namque milites Galleci

Defuncto
Alfonso Le-
gionen.

*nequid quæ
obstantibus
seditiosis,*

Galleci & Astures, multas populationes, quas Rex Adefonsus fecerat absque murorum ambitu, incendio tradiderunt. Nitebantur etiam resistere Regi Fernando si possent: sed omnipotens Deus illum mirabiliter adjuvabat. Etenim Miles nobilissimus Didacus, cum esset Legione, fecit suos per palatium Regis furtive ascendere, & turrim & ecclesiam B. Isidori occupavit. Reverendus autem Pater Rodericus, Episcopus Legionensis, vir nobilis, providus, & honestus, ut hæc vidit, ecclesiam Legionensis Sedis armis, hominibus, & bellicis apparatus munivit, ut civitas Regi Fernando servaretur; civesque turrets murorum & ecclesiarum, ut potuerunt, similiter munierunt.

*uno etiam
divinitus
punito,*

8 Erat tunc in ipsa civitate die ac nocte continua vox belli, & tribulatio, & angustia magna: sed misericordia Dei non defuit; & prædictus Didacus ægritudine valida est percussus, ita ut ipse vel in eo nescio qui clamaret, quod B. Isidorus, ob auxilium Regis Fernandi, volebat ipsum Militem interficere, eo quod occupaverit turrim & ecclesiam ejus. Præterea à capite dicti Militis oculi videbantur avelli, & concavitate sua egrediebantur, non sine magno dolore: unde compulsus, cum se videret tam gravissime vexari, consilio Sanciae Comitissæ venerabilis matris suæ, Abbati & Conventui ipsius monasterii turrim & ecclesiam restituit, & damna quæ illis intulerat integravit: datoque super sancta Dei Evangelia juramento, quod de cetero esset miles & vassallus B. Isidori Confessoris, illico sanitati restitutus est, & statim cum suis de civitate egressus.

*fit Rex Le-
gionis.*

9 Episcopus autem Rodericus & cives, gaudentes in Domino, quod etiam Sancti pro Rege Fernando pugnabant, miserunt nuntios illi, veniret cito suam accipere civitatem. Venit itaque Rex Fernandus (qui vere creditur Rex virtutis, eo quod fit virtuosus) una cum prudentissima D. Berengaria matre sua, & Legionen-

gionensem civitatem ingressus cum gloria magna, obtinuit regnum patrum suorum. Tunc confluentibus ad eum de singulis civitatibus & oppidis viris nobilissimis, concessit eis bonos mores & foros antiquos, & etiam illis multa gravamina relevavit. Supererant duæ nobilissimæ sorores suæ, filiæ Regis Adelfonfi, quas genuerat ex Regina Tarasia, Sancia a scilicet & Dulcia, quas habuit in magna reverentia, donans illis dum viverent annuatim triginta millia aureorum. Deinde pacificato toto regno suo, omnes Milites, qui populationes patris sui incenderant, exulavit.

10 Post hæc, congregato Legionis & Castellæ exercitu magno, ingressus terram Maurorum, obsedit Ubedam & cepit eam. Castis ad Xerez Matris Bo fere tempore inclytus Adolphus frater ejus, & Alvarus heros potentissimus de Castella, de mandato Regis, cum nobilium exercitu deprædantes terram Maurorum, usque ad mare mediterraneum hostiliter pervenerunt: quibus cum exercitu innumerabili occurrit Rex barbarus, nomine Abenfuth, juxta civitatem quæ vocatur Xerez. Commisso certamine fugati sunt Mauri, multis millibus suorum prostratis, & Christiani reversi sunt in patriam, cum multis opibus & gloria magna. Iterum Rex Fernandus movit exercitum; & fines Saracenorum invadens, cepit fortissimum castrum, quod dicitur S. Stephanus, & quædam alia: & acceptis à Saracenis thesauris multis, reversus est. ipse, relicta ad regni gubernationem, matre Divulgabatur fama Regis Fernandi per universas regiones, & de fide, gloria, & victoriis ejus loquebantur omnes gentes. Siquidem magnanimitas ejus & sapientia omnes hostes ejus vehementissime deterrebat.

11 Regina vero Berengaria mater ejus in tanto sapientiæ culmine ferebatur, ut in regni administratione, cuncta sapienter & nobiliter ordinaret: quapropter secure Rex Fernandus faciebat moram in expeditione contra Saracenos, eo quod Regina Berengaria

G

rengaria

*contra eos-
dem egre-
diunt:*

rengaria vices ejus sapienter in regno Legionis & Castellæ supplebat: & tanta securitate & pace utrumque regnum gaudebat, ut parvus vel magnus aliquis non auderet violenter res alterius occupare: tantus invaserat cunctos hæreticos terror, ut cuncti de utroque regno fugere festinarent. Mittebat Regina Berengaria abundanter filio suo Regi Fernando, dum esset in expeditione, milites, equos, aurum, argentum, cibaria, & quæcumque erant necessaria exercitibus suis.

** an mo-
nasterio?*

*manubias
S. Isidoro
vovet.*

12 Era MCCLXXIII Regina D. Beatrix obiit, & sepulta est Burgis in regali * cœmeterio, quod bonæ memoriæ fecerat Castellæ Rex Adefonsus. Ante paucos dies discesserat filia Regis Fernandi & Reginae Beatricis Maria puellula, quæ Legionem in monasterio S. Isidori est sepulta. Tunc temporis devotissimus Rex Fernandus, coram corpore B. Isidori fixis genibus oravit, & votum faciens dixit viva voce: Adjuva me, Beate Confessor, contra Saracenos, & de his quæ adquisiero huic ecclesiæ tuæ conferam honorabilem portionem.

*Tarasia Al- a Tarasia, Sancii Regis Portugallia filia, prius ducta quam Berenga-
phonis Le- ria; sed post tertiam prolem susceptam, propter affinitatem in secundo gradu,
gion. uxor I. ab Alphonso thoro separata. Agit de hoc conjugio incesto Rodericus Toletanus
lib. 7 cap. 24; ac deinde de matrimonio Berengariæ & divortio.*

§. III S. Ferdinandus Cordubam recuperat, & ablatas campanas S. Iacobo restituit.

13 **E**O tempore quidam Catholici, viri strenui, de frontaria Maurorum, qui Almugavares vocantur, collecta suorum multitudine, de nocte terram Saracenorum furtive ingressi sunt. Qui cum venissent Cordubam, & custodes murorum ipsius civitatis barbari minime vigilarent; per scalas & funes civitatem magnam Cordubam intraverunt, & maximam obtinuerunt partem

tem turrium & murorum. Et cum adversus Saracenos fortiter dimicarent, & multos ex eis occiderent; festinanter miserunt nuntios ad Regem Fernandum, ut ad eorum properaret succursum. Erat tunc in partibus illis heros potentissimus, Alvarus de Castella; & veniens festinus ad succurrendum Christianis, extra Cordubam tentoria fixit. Paucissimi erant Christiani, habito respectu ad Saracenos: sed quotidie de barbaris, adjuvante Domino, triumphabant.

*Capto à
Christianis
Cordubæ
suburbio,*

14 Quantæ autem magnanimitatis fuerit Rex Fernandus, ex hoc potest adverti, quod statim Beneventanis, & Zemoenfibz, & aliis sibi adstantibus dixit: Si quis est hic amicus & fidus vassallus, sequatur me. Erat tunc hiems valde pluviosa: & dum non haberet secum centum milites, ingressus est audacter per frontariam regni Legionis, & cum paucis Cordubam venit. Magnus timor & dolor invalit amicos cunctos Regis Fernandi, cum pervenit ad eos Regem se tanto discrimini contulisse. Accelerabant cuncti tanto Domino subvenire, sed resistebant eis flumina inundantia & pluviarum tempestas. Rex autem Fernandus stabat fortis & imperterritus, & Saracenos cum suis fortiter feriebat. Et cum ingressum civitatis & egressum non possent Christiani Saracenis prohibere, eo quod prohibente flumine magno *b* Guadalquivir ad alteram partem non poterant transire, & Saraceni egrediebantur & ingrediebantur per Pontem; Rex Fernandus fecit fieri balsas *c* & navigia de lignis & coriis, & ipse Rex cum paucis primus transivit. Tunc prohibitus est Saracenis egressus & ingressus, & cepit Rex castrum quod erat in ipso ponte.

*Sanctus
eodem cum
paucis pro-
fuisit,*

15 Obsessa fuit civitas Cordubensis, undique pro-
perante Christianorum exercitu: & cum quotidie
ab utraque parte gladiis mortiferis & jaculis fortiter
certaretur, tandem laboribus multis & fame victi

*ac denique
urbem obri-
net*

Saraceni, Regi glorioso Fernando Cordubam civitatem inclytam tradiderunt: & ipsi Saraceni recedentes, se aliis Agarenorum oppidis contulerunt. Ingressus est Rex Fernandus Cordubam, cum gloria & lætitia magna; & eliminata omni spurcitia Mahometi, Pontifices sacri, in festo Apostolorum Petri & Pauli, ad honorem D. N. Jesu Christi & Genitricis ejus Reginae cælorum Mariæ, in eadem urbe divina mysteria peregerunt; magnum illud Saracenorum oratorium Genetricis Dei Mariæ nomine decorantes.

e restituit
campanas
S. Jacobi.
d
e 16 Inventæ sunt ibi campanæ, quas ob insigne ab ecclesia S. Jacobi Apostoli Rex Cordubensis olim detulerat Almanzor *d*, & Rex Catholicus Fernandus fecit eas Saracenorum humeris ad ecclesiam S. Jacobi *e* reportari. Capta est civitas Cordubensis Era mclxxiv: & reversus est inclytus Rex Fernandus Toletum cum victoria & gloria magna. O quam beatus iste Rex, qui abstulit opprobrium Hispanorum, evertens solium Barbarorum, & restituens ecclesie S. Jacobi Apostoli campanas suas cum magno honore, quæ multo tempore fuerant Cordubæ, ob injuriam & opprobrium nominis Christi. Accepit etiam Rex Fernandus Turgellum, Sanctam-Crucem, Alhange, & quædam alia castra.

ANNOTATA.

a Non civitatem acceperunt, sed ejus suburbium unum post anemurale, ut ex sequenti ipsius urbis oppugnatione apparet.

b Quadalquivir, antiquis Bætis, unde Hispania Bætica, nunc Andaluzia.

Campane
Compostel-
lenses.

c Balsa Hispanice ratis dicitur.

d Circa an. 990 anno 13 & ultimo Regis Almanfor, occupata Compostella, minores campanas inde ablatas scribit Rodericus lib. 5 cap. 16: quod sacrilegium Barbaro fatale fuit, etsi alioqui ab ulteriori injuria sacro loco inferenda abstinuerit, fulmine territus.

e Addis Legenda, quod sicuti humeris Christianorum avectæ fuerunt campanæ, jubente Almanfore; sic de mandato Ferdinandi, eas referre coacti sint ipsimet Mauri.

DE